

Magdalena Buda

Stereotypy w słowach – pierwsze ogniwo
łańcucha dyskryminacji, czyli o mowie nienawiści

Scenariusz do komiksu *Nie zgadzam się!*

gdańskie
wydawnictwo
oświatowe

**Scenariusz zajęć na godzinę wychowawczą dla uczniów w wieku 13–16 lat.
Planowany czas: 45 min.**

Stereotypy bardzo często zamykają ludziom świeże i prawdziwe spojrzenie na świat i innych ludzi. Przez nie uprzedzamy się, wyciągamy pochopne wnioski. Niektóre stereotypy mogą być dobrodusznymi i zabawnymi „łatkami” (np. Polacy są gościnni, Hiszpanie głośni, a Niemcy punktualni), które ocieplają wizerunek, mimo że przeważnie zdajemy sobie sprawę, iż nie są one do końca prawdziwe. Jednak większość z nich (szczególnie te, które mówią o całych narodach) jest krzywdząca. Budują fałszywy obraz świata. Dlatego warto porozmawiać z młodymi ludźmi o stereotypach i o mowie nienawiści, która dzięki nim powstaje.

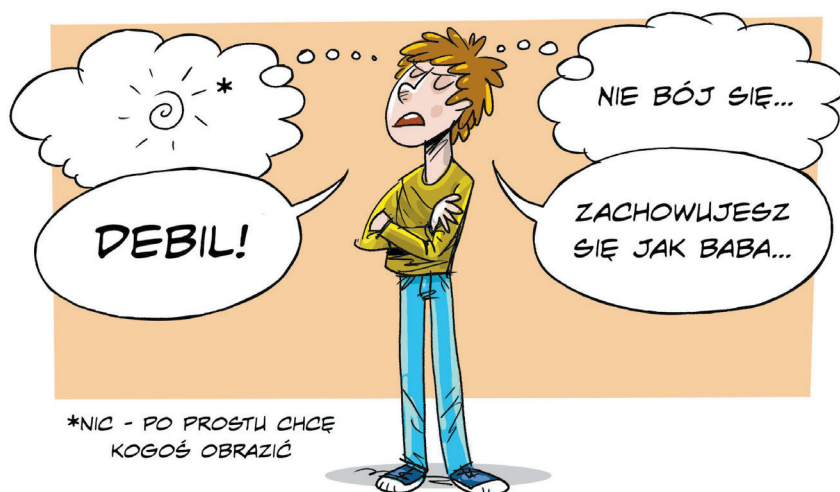
1. Definicje słów

Dzielimy klasę na 5 grup. Każda z nich dostaje pakiet 3 słów. Zadaniem grupy jest podanie definicji tych wyrazów. Uczniowie mogą również podać więcej niż jedną definicję, jeśli znają różne znaczenia danego słowa. Po wykonaniu zadania grupy prezentują efekty swojej pracy. W ten sposób cała klasa zapoznaje się z wszystkimi słowami i ich definicjami. Pakiety są tak dobrane, że temat zajęć nasuwa się sam, dlatego dopiero teraz warto powiedzieć, o czym będziemy rozmawiać na tych zajęciach.

ŚWINIA	BRUDAS	PALANT	BABA	„MISZCZ”
ŻÓŁTEK	ŁOŚ	KONFIDENT	CYGAN	ARAB
JANUSZ	GRAŻYNA	CZARNY	DZBAN	SEBIX

2. Ukryte komunikaty

Każda grupa dostaje kartę zawierającą rysunek człowieka, który wypowiada jeden z wyrazów z poprzedniego ćwiczenia. Obok niego znajduje się komunikat – wyjaśnienie, co ta osoba miała na myśli, kiedy wypowiadała dane słowo. Jedna z chmur jest pusta – oznacza wypowiedź, której jedynym celem było obrażenie kogoś.

Druga karta zawiera podobny rysunek, ale chmurki są puste. Uczniowie mają za zadanie wpisać w nie komunikaty kryjące się za wyrazami, które ich grupa definiowała w poprzednim ćwiczeniu (mogą też zostawić chmurkę pustą, jeśli dojdą do wniosku, że celem wypowiedzi było obrażenie drugiej osoby). Po wykonaniu zadania następuje wspólne omówienie efektów pracy grup.

3. Mała sonda

Do wykonania tego zadania potrzebne są 3 stoiki przewiązane kolorowymi wstążkami oraz zestawy kartek – po trzy kolorowe kartki (w tych samych kolorach co wstążki na stoikach) na jednego ucznia. Na każdej kartce znajduje się jedno zdanie zależne od koloru kartki:

Zdanie	Informacja dla nauczyciela
Styszałem/styszałam takie słowa mówione do mnie.	OFIARA
Styszałem/styszałam takie słowa mówione do kogoś innego.	ŚWIADEK
Sam mówiłem/sama mówiłam takie słowa do kogoś lub o kimś.	AGRESOR

Uczniowie mają za zadanie pognieść kolorowe kartki, robiąc z nich małe papierowe kulki, i – jeśli zgadzają się z zapisem na danej kartce – powrzucać je do odpowiednich stoików.

Jeżeli obawiamy się, że uczniowie będą czuć się niezręcznie podczas publicznego wykonywania zadania, stoiki można ustawić tak, aby nie było widać, czy ktoś coś wrzucił do środka. Dobrze, by nauczyciel wrzucił swoje kartki do stoików jako pierwszy.

4. Łańcuch zależności

Na tablicy lub na plakacie rysujemy dwa stoiki opisane „Kiedy jestem świadkiem” i „Kiedy jestem ofiarą”. W każdym rysujemy tyle kulek, ile jest w prawdziwych stoikach. Zadaniem uczniów jest podanie propozycji działań mających zapobiec używaniu takich słów. Stoika „Kiedy jestem agresorem” nie rysujemy. Naszym celem jest pokazanie, jak walczyć z mową nienawiści. Skupianie się na swoich błędach może wywołać u uczniów wyrzuty sumienia lub odruch buntu. Przy „małej sondzie” daliśmy im czas i sposobność na wewnętrzny „rachunek sumienia”. Na koniec warto zaznaczyć, że to od uczniów zależy, czy stoiki są pełne czy puste.

5. Komiks

Uczniowie ponownie pracują w grupach. Każda z nich dostaje komiks. Zadaniem uczniów jest określenie, co kryje się za chmurkami bohatera komiksu – Marcina: co tak naprawdę chciał powiedzieć oraz jak i kiedy powinien zareagować jego przyjaciel. Po omówieniu warto, aby każda grupa odegrała swoją wersję komiksu (poprzez wprowadzenie dramy dajemy możliwość, by omawiane treści lepiej wybrzmiały).

Zajęcia są tak zaplanowane, aby różnorodne formy pracy (w grupach, na forum, indywidualnie) pozwoliły odejść do modelu wykładu pouczającego. Pozwalają również na znalezienie języka odpowiedniego dla danej grupy. Język, którym często posługują się młodzi ludzie w mediach społecznościowych, jest o wiele brutalniejszy i nie nadaje się do publikacji, jednak zaproponowane w lekcji słowa zakorzeniły się już w społeczeństwie i odzwierciedlają poruszane problemy.